

ความร่วมมือในการยกระดับคุณภาพมาตรฐานสถานประกอบการ ผลิตอาหาร กลุ่ม SMEs สู่สากล

The Cooperation to Improve Quality of SMEs Enterprises (Food Production)

ลลิกชกา คำศรี

สำนักอาหาร

สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

ความเป็นมาของโครงการ SMEs Scoring

สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา มีภารกิจหลักในการกำกับดูแล และส่งเสริมให้ผลิตภัณฑ์สุขภาพที่มีคุณภาพ มาตรฐานและความปลอดภัย อีกทั้งสนับสนุนให้ผู้ประกอบการได้รับการพัฒนาทั้งผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน OTOP รวมไปถึงผลิตภัณฑ์อาหารอื่นๆ ให้มีมาตรฐานสินค้าเป็นที่ยอมรับของตลาด ตามนโยบายของรัฐบาล เพื่อให้ผู้ประกอบการได้รับโอกาสทางการแข่งขันมากขึ้น ซึ่งถือเป็นการส่งเสริมการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจของประเทศอีกด้วย นอกจากนี้รัฐบาลยังมุ่งเน้นให้ทุกภาคส่วนเร่งขับเคลื่อนผู้ประกอบการโดยเฉพาะอย่างยิ่งในวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในการสร้างเศรษฐกิจให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน โดยส่งเสริม SMEs ให้ได้ตามเป้าหมายที่กำหนด อีกทั้งในปัจจุบันมีผู้ประกอบการผลิตอาหารทั้งวิสาหกิจชุมชน OTOP รวมไปถึงผลิตภัณฑ์อาหารอื่นๆ ออกสู่ตลาดเป็นจำนวนมาก บางรายพบปัญหาในการยื่นขออนุญาตทั้งในด้านสถานที่และผลิตภัณฑ์ เนื่องจากขาดองค์ความรู้ในด้านวิชาการ การจัดวางแบบแปลนแผนผังในการผลิตที่ไม่ถูกต้อง ส่งผลให้การพิจารณาอนุญาตล่าช้า ทำให้ผลิตภัณฑ์อาหารที่ออกสู่ตลาดไม่ทันต่อการขยายตัวของธุรกิจ ซึ่งธุรกิจอาหาร หากต้องมีการวางขายในตลาด เลขสารบบอาหารถือเป็นเครื่องหมายที่บอกว่าอาหารนั้นได้รับการขออนุญาตผลิตเรียบร้อยแล้ว ถือเป็นการสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้บริโภคอีกด้วย จากสถานการณ์ดังกล่าว สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.)

จึงได้จัดทำความร่วมมือในการพัฒนาองค์ความรู้เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของผู้ประกอบการผลิตอาหาร ภายใต้โครงการประเมินศักยภาพในการแข่งขันของ SMEs (SMEs Scoring) พร้อมทั้งได้ลงนามความร่วมมือการส่งเสริมและสนับสนุนการยกระดับมาตรฐานให้แก่ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อพัฒนาศักยภาพการแข่งขันของผู้ประกอบการผลิตอาหาร กับสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) เมื่อวันที่ 29 สิงหาคม 2559 ณ โรงแรมแมริออทเอ็กซีคิวทีฟพอร์ทแมนท์ สุขุมวิทพาร์ค ซอยสุขุมวิท 24 ซึ่งการลงนามความร่วมมือฉบับดังกล่าว มีขอบเขตการดำเนินงานภายในระยะเวลา 3 ปี (ปี 2559-2561) โดยเป้าหมายของโครงการเพื่อผลักดันและพัฒนาผู้ประกอบการให้มีความรู้และมีความพร้อมก่อนการยื่นขออนุญาต เพื่อให้ได้รับเลขสารบบอาหารที่รวดเร็วยิ่งขึ้น มุ่งเสริมสร้างองค์ความรู้ของผู้ประกอบการให้แข็งแกร่ง เพื่อผลักดันให้ผลิตภัณฑ์ได้รับมาตรฐาน ถือเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศต่อไปได้ (ภาพที่ 1)

ภาพที่ 1 พิธีลงนามความร่วมมือการส่งเสริมและสนับสนุนการยกระดับมาตรฐานให้แก่ผู้ประกอบการ SMEs

การดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายใต้โครงการ SMEs Scoring

โครงการ SMEs Scoring ได้มีการดำเนินการร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ส่วนกลาง และสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดในพื้นที่นำร่อง 6 จังหวัด ได้แก่ สมุทรสาคร สมุทรสงคราม นครปฐม ราชบุรี เพชรบุรี และกรุงเทพมหานคร และมีแผนร่วมกับ สสว. ในการดำเนินการขยายแนวทางการพัฒนาสถานประกอบการไปยังจังหวัดอื่นๆ นอกจากนี้ยังร่วมมือกับเครือข่ายภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง เช่น บริษัท ห้างปฏิบัติกลาง (ประเทศไทย) จำกัด สมาพันธ์เอสเอ็มอีไทย และธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย (SMEs Development Bank) ในการประชาสัมพันธ์และสนับสนุนการดำเนินงานในโครงการดังกล่าว เพื่อยกระดับมาตรฐานให้แก่ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ก่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ตามนโยบายของรัฐบาลต่อไป

ความร่วมมือระหว่างสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กับสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในการพัฒนาผู้ประกอบการให้มีความรู้และมีความพร้อมก่อนการยื่นขออนุญาต เพื่อให้ได้รับเลขสารบบอาหารที่รวดเร็วยิ่งขึ้น สามารถสรุปบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดังนี้

1. สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

1.1 ประสานงานหน่วยงานภูมิภาค เช่น สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดที่เข้าร่วมโครงการ ให้ทราบถึงรายละเอียดในการจัดทำโครงการ และสนับสนุนผู้ประกอบการ ให้ได้รับการอนุญาตได้รวดเร็ว

1.2 คัดกรองผู้ประกอบการที่เข้าร่วมโครงการ โดยนำร่องในกลุ่มผู้ประกอบการที่ผลิตอาหารที่จัดทะเบียน/แจ้งรายละเอียดอาหารผ่านระบบ Auto E-submission (สป.7)

1.3 สนับสนุนวิทยากรในการเสริมสร้างความรู้

ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการผลิตอาหาร การจัดเตรียมเอกสารก่อนมายื่นขออนุญาต และองค์ความรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตอาหารให้กับทีมที่ปรึกษา และผู้ประกอบการที่เข้าร่วมโครงการ

2. สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

2.1 สนับสนุนงบประมาณในการจัดทำโครงการ SMEs Scoring

2.2 จัดอบรมให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการ

2.3 จัดหาทีมที่ปรึกษา เพื่อพัฒนาผู้ประกอบการ ให้สามารถยื่นขออนุญาตผลิตอาหารได้อย่างรวดเร็ว โดยลงพื้นที่พัฒนาสถานประกอบการ ด้านสถานที่ผลิต ผลิตภัณฑ์ และการเตรียมเอกสารก่อนยื่นขออนุญาต

สำหรับกิจกรรมประชาสัมพันธ์เพื่อชี้แจงโครงการ

SMEs Scoring แก่ผู้ประกอบการอาหาร ดำเนินการแล้วทั้งสิ้น 5 ครั้ง ในวันที่ 21 กันยายน, 29 กันยายน, 27 ตุลาคม, 2, 9 พฤศจิกายน 2559 ณ จังหวัดสมุทรสาคร จังหวัดนครปฐม จังหวัดกรุงเทพฯ จังหวัดสมุทรสงคราม และจังหวัดเพชรบุรี ตามลำดับ ทางสำนักอาหารได้มีกิจกรรมบรรยายให้ความรู้เบื้องต้นในการขออนุญาตทั้งสถานที่ผลิตและผลิตอาหาร อีกทั้งยังมีบริการให้คำปรึกษาเบื้องต้นในการจัดประเภทอาหาร รวมถึงให้ความรู้ทางวิชาการในส่วนที่เกี่ยวข้องด้วย ซึ่งหลังจากการจัดกิจกรรมดังกล่าว มีผู้ผ่านเงื่อนไขเข้าร่วมโครงการฯ จำนวนทั้งสิ้น 122 ราย ประกอบด้วยผู้ประกอบการ ซึ่งมีสถานที่ผลิตอาหารอยู่ภายในจังหวัดนำร่อง (6 จังหวัด) จำนวน 84 ราย และผู้ประกอบการซึ่งมีสถานที่ผลิตอาหารอยู่นอกเหนือจังหวัดนำร่อง 38 ราย (ภาพที่ 2)

ภาพที่ 2 กิจกรรมประชาสัมพันธ์แจ้งโครงการ SMEs Scoring แก่ผู้ประกอบการ

ภายหลังจากการคัดเลือกผู้ประกอบการตามเงื่อนไขที่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยากำหนดแล้ว สำนักงานอาหารร่วมกับสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) จัดการอบรมและตรวจประเมินตนเอง (Self-Assessment) ในโครงการประเมินศักยภาพในการแข่งขันของ SMEs (SMEs Scoring) ในวันที่ 28-30 พฤศจิกายน 2559 โดยมีวัตถุประสงค์การอบรม ดังนี้

1. เพื่อให้ผู้ประกอบการที่เข้าร่วมโครงการ SMEs Scoring มีความรู้ความเข้าใจและสามารถนำไปปฏิบัติเกี่ยวกับการขออนุญาตสถานที่ผลิตอาหารและการขอเลขสารบบอาหาร (อย.) ได้อย่างถูกต้อง

2. เพื่อให้ผู้ให้คำปรึกษาสามารถเป็นพี่เลี้ยงให้คำแนะนำและช่วยเหลือสนับสนุนผู้ประกอบการที่เข้าร่วมโครงการสามารถดำเนินการเตรียมเอกสารที่เกี่ยวข้องและมีความพร้อมในการยื่นขออนุญาตสถานที่ผลิตอาหารและการขอเลขสารบบอาหาร (อย.) ได้

3. เพื่อให้ผู้ให้คำปรึกษามีความสามารถตรวจประเมินสถานที่ผลิตอาหารตามเกณฑ์ข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องได้และสนับสนุนการตรวจประเมินสถานที่ผลิตอาหารร่วมกับผู้ประกอบการผลิตอาหาร (Self-Assessment) ก่อนได้รับการตรวจจริงจากหน่วยงานรับผิดชอบ

ซึ่งผู้ที่เข้าร่วมอบรม แบ่งเป็น ผู้ประกอบการผลิตอาหาร จำนวนทั้งสิ้น 68 ราย และผู้ให้คำปรึกษาจากบริษัท

ห้องปฏิบัติการกลาง (ประเทศไทย) จำกัด จำนวนทั้งสิ้น 36 ราย

สำหรับหลักสูตรที่เกี่ยวข้องในการอบรม ทางสำนักงานอาหารได้มีการปรับระยะเวลาในการอบรมให้กระชับขึ้น แต่ยังคงความเข้มข้นของเนื้อหาเช่นเดิม ให้ตรงกับกลุ่มผู้ประกอบการ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถเตรียมความพร้อมของเอกสารในการขออนุญาตผลิตอาหารอย่างถูกต้อง เพื่อให้เจ้าหน้าที่พิจารณาอนุญาตได้อย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น โดยมีหลักสูตร ดังนี้

1. เสริมสร้างองค์ความรู้ด้านการจัดการคุณภาพมาตรฐานและการผลิต

บรรยายเกี่ยวกับการจัดการคุณภาพและการผลิตอาหารให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กฎหมายกำหนด เช่น การบรรยายเรื่องกฎหมายอาหาร ฉลากอาหาร ข้อกำหนดสถานที่ผลิตอาหารตามแนวทาง GMP ทั่วไป และ GMP ขั้นต้น และความรู้พื้นฐานในการวางแผนโรงงานและแบบแปลนแผนผัง

2. เสริมสร้างองค์ความรู้ในการยื่นขออนุญาตผลิตอาหาร

จัดกิจกรรม Workshop ในการปฏิบัติการจัดเตรียมเอกสารประกอบการยื่นขออนุญาตผลิตผลิตภัณฑ์และสถานที่ผลิตอาหารให้ถูกต้องและครบถ้วนก่อนมายื่นขออนุญาต (ภาพที่ 3)

ภาพที่ 3 Workshop การจัดเตรียมเอกสารประกอบการยื่นขออนุญาตผลิตภัณฑ์และสถานที่ผลิตอาหารก่อนยื่นขออนุญาตจาก อย.

ภาพที่ 4 Workshop ลงพื้นที่ผลิตอาหารตามเกณฑ์ GMP และ Primary GMP ของผู้ให้คำปรึกษา

สำหรับที่ปรึกษาจะเพิ่มหลักสูตรภาคปฏิบัติการ โดยให้ลงพื้นที่ประเมินสถานที่ผลิตอาหารตามเกณฑ์ GMP และ GMP ขั้นต้น (Primary GMP) ณ บริษัท สยามแม็คโคร จำกัด (มหาชน) สาขาแจ้งวัฒนะ และบริษัท อีออน (ไทยแลนด์) จำกัด สาขาหลักสี่ เพื่อทดลองใช้เกณฑ์ประเมินสถานที่ผลิตอาหาร และจัดทำแผนแผนผังของโรงงานประกอบการยื่นขออนุญาตอีกด้วย (ภาพที่ 4)

ความสำเร็จของโครงการ

การจัดทำโครงการ SMEs Scoring ในครั้งนี้ มีเป้าหมายในการพัฒนาสถานที่ผลิตและผลิตภัณฑ์อาหาร ให้ได้คุณภาพมาตรฐานตามที่กฎหมายกำหนด และเจ้าหน้าที่พิจารณาอนุญาตได้รวดเร็ว โดยมีผลลัพธ์ในการดำเนินโครงการ มุ่งเน้นให้ผู้ประกอบการมีความรู้ความเข้าใจ ในการขออนุญาต และสามารถเตรียมความพร้อมในการยื่นขออนุญาตได้ถูกต้อง ซึ่งโครงการนี้จะสำเร็จได้ ผู้ประกอบการต้องมีความตั้งใจในการพัฒนาสถานประกอบการและต้องให้ความร่วมมือกับทีมที่ปรึกษาเป็นอย่างดี การที่สถานที่ผลิตสามารถพัฒนาตนเองได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดจะทำให้ผู้ประกอบการสามารถผลิตผลิตภัณฑ์อาหารที่มีคุณภาพมาตรฐาน มีความปลอดภัย จะทำให้เป็นที่ยอมรับทั้งภายใน และขยายไปยังต่างประเทศได้

การดำเนินงานขั้นต่อไป

การลงนามบันทึกความร่วมมือร่วมกันระหว่าง สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาและสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) ภายใต้โครงการ SMEs Scoring มีระยะเวลา 3 ปี ได้ดำเนินการนำร่องกับกลุ่มผู้ประกอบการผลิตอาหาร ในระยะต่อไป อยู่ในระหว่างการหารือความร่วมมือในการขยายขอบเขตของผลิตภัณฑ์ เพื่อให้ผู้ประกอบการในทุกกลุ่มผลิตภัณฑ์ ได้รับการพัฒนาทั้งด้านวิชาการและกฎหมาย เพื่อให้สถานประกอบการของทุกๆ ผลิตภัณฑ์ผ่านตามเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด และได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐในการยกระดับมาตรฐานสินค้า ซึ่งถือเป็นการดำเนินงานที่สานต่อนโยบายของรัฐบาลในการผลักดันผู้ประกอบการ SMEs ให้มีศักยภาพในการแข่งขันทั้งตลาดในประเทศและต่างประเทศ ส่งเสริมผลิตภัณฑ์ชุมชนให้ก้าวไกลสู่ครัวโลก เกิดการหมุนเวียนของเศรษฐกิจในระดับอำเภอ จังหวัด และระดับประเทศได้ ซึ่งสอดคล้องตามเป้าหมายในการคุ้มครองผู้บริโภค เพื่อให้ผลิตภัณฑ์สุขภาพมีคุณภาพมาตรฐาน ปลอดภัย ผู้บริโภคมั่นใจ ผู้ประกอบการไทยก้าวไกลสู่สากลต่อไป

